

בעניין:

מוחמד עומר אחמד שקארנה, ת.ז. 981926330

באמצעות ב"כ עוה"ד נעמי הגר ו/או עידו קטרי ו/או שרי בשי
מ"גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע"
רחוב הרכבת 42
תל אביב, 67770
טלפון: 03-6244120; פקס: 03-6244130

העותר

- נגד -

1. מתאם פעולות הממשלה בשטחים

2. המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית

באמצעות פרקליטות מחוז תל אביב
רח' סאלד 1, תל אביב

המשיבים

עתירה מינהלית

זוהי עתירה מינהלית לפיה מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לבוא וליתן טעם:
מדוע לא יאשרו את כניסתו לישראל של העותר לשנת הלימודים תשע"ד לצורך לימודיו
הגבוהים באוניברסיטה העברית בירושלים בחוג לגיאוגרפיה - לימודים שיחלו ביום
13.10.2013.

הצדדים לעתירה

1. העותר הינו תושב פלסטיני המתגורר בנחאלין שבנפת בית לחם ומבקש להיכנס לישראל על-מנת להתחיל בלימודיו לתואר השלישי באוניברסיטה העברית בחוג לגיאוגרפיה.
2. המשיב 1 (להלן: **מתאם פעולות הממשלה בשטחים** או **המתפ"ש**) הוא ממונה, בין היתר, על יישום מדיניות ממשלת ישראל בשטחים הכבושים ועל הקשרים בין מדינת ישראל ובין הרשות הפלסטינית. מושבו בתל אביב.
3. המשיב 2 (להלן: **המפקד הצבאי**) הוא המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, מטעם מדינת ישראל, המחזיקה בגדה המערבית תחת כיבוש צבאי מזה למעלה מארבעים שנה. המפקד הצבאי הוא בעל הסמכות להתיר את מעברם של פלסטינים אל הגדה וממנה, לאפשר את תנועתם בתוך הגדה המערבית וכן לספק שירותים מרשויות הצבא בגדה המערבית.

א. התשתית העובדתית

4. העותר הינו תושב פלסטיני בן 46 שנה, המתגורר בנחאלין שבנפת בית-לחם, נשוי לתושבת פלסטינית ואב לששה ילדים. הוא בעל תואר ראשון בכימיה מהאוניברסיטה הירדנית, בירדן ובעל תואר שני בלימודי סביבה מאוניברסיטת אל-קדס. התמחות המשנה של העותר היתה בתחום ההידרולוגיה.

העתק תעודת סיום לימודי התואר השני משנת 2008 מצ"ב ומסומן נספח ע/1.

5. תכנית ייחודית זו בלימודי הסביבה באוניברסיטת אל-קדס, מכשירה את הסטודנטים הלומדים בה הן למחקר והן לעבודה מעשית בשטח. התכנית שמה דגש על היכרות עם הסוגיות המרכזיות בלימודי הסביבה כיום, הן ברמה המקומית והן ברמה הגלובלית. במסגרת הלימודים הסטודנטים נחשפים לתיאוריות של פיתוח בר-קיימא, סוגיות של טיפול בפסולת וניצול יעיל של משאבי טבע.

לפרטים נוספים אודות תכנית הלימודים ראו :

<http://www.alquds.edu/en/faculties/faculty-of-science-technology/departement-of-earth-environmental-sciences.html>

6. העותר עשה חיל בלימודיו וזכה להמלצות חמות מאת ראש המחלקה ללימודי סביבה, ד"ר מעתאז קטב וממרצה נוסף, ד"ר עאמר מרעי. במכתב ההמלצה כותב ראש החוג כי העותר נמנה בין 5% הראשונים בכתתו. כמו כן מציין ראש החוג את המוטיבציה הגבוהה של העותר, את שקדנותו, את נסיונו הרחב בתחום ואת היכרותו המעולה עם הספרות המחקרית בתחום. עוד הוא מציין את כישוריו הניסויים והניתוחיים. בנוסף לכישוריו המקצועיים הגבוהים, ראש החוג נדרש גם לאישיותו של העותר והוא מתאר אותו כאדם המסוגל לעבוד בעבודת צוות, אדם בעל שמחת חיים, סקרן ונדיב.

העתק מכתב ההמלצה מד"ר קטב מצ"ב ומסומן נספח ע/2.

7. העותר זכה למכתב המלצה גם מאת ד"ר מרעי שלימד את העותר במשך שלוש שנים. במהלך שנים אלו, הוא התרשם באופן מיוחד מן העובדה שהעותר לא שקט על שמריו, אלא תמיד חיפש אתגרים מקצועיים חדשים והזדמנויות לשפר את כישוריו המקצועיים. במסגרת לימודיו הוא הפגין מוטיבציה גבוהה, כושר ארגון ויכולת להגיע לתוצאות מרשימות במחקריו. המרצה מציין במיוחד את התזה של העותר במסגרת התואר השני על "אופטימיזציה של שימוש במים להשקיית מלפפונים בעמק הירדן".

העתק מכתב ההמלצה מד"ר מרעי מצ"ב ומסומן נספח ע/3.

העתק האבסטרקט של התזה מצ"ב ומסומן נספח ע/4.

8. גם במהלך לימודיו וגם לאחר סיום הלימודים, ממשיך העותר להשתתף בסדנאות הקשורות לתחום התמחותו וכמו כן הוא מופיע בכנסים מדעיים, בהם הוא מרצה על סוגיות בתחום מומחיותו. משנת 2007, השתתף העותר בכנסים ונתן הרצאות בתחום הטיפול בפסולת, זיהום סביבתי, הטיפול בגז הרדון ובטכנולוגיות הוראה.

העתק דוגמא אחת מיני רבות להשתתף בסדנא של רשות המים הפלסטינית משנת 2008 ותרומה לעברית מצ"ב ומסומן נספח ע/5.

9. לפרנסתו עובד העותר במערכת החינוך הפלסטינית. כבר בשנת 1999 מונה למנהל בית הספר התיכון חוסאן ומאז שנת 2006, הוא משמש מנהל בית הספר היסודי של מקום מגוריו, נחאלין. כאיש חינוך מובהק, משנתו החינוכית של העותר מתמקדת בתפיסה כי ניתן לפתור בעיות באמצעות גישור ופישור. הוא עצמו משמש כמגשר בקהילתו וכפותר סכסוכים.

10. בנוסף, הוא רואה במצוינות ובחתיירה למצוינות חשיבות עליונה. כמנהל, הוא דואג לכך שבית הספר יירשם לתחרויות רבות ובכך הוא מגביר את החתיירה למצוינות. לפני כשנתיים זכה בית הספר התחרות על "זכויות הפרט ושלטון החוק" ובשנה שעברה זכה בית הספר בתחרות אלקטרוניקה.

העתק דוגמא אחת מיני רבות של השתתפות וזכייה בתחרות בית ספרית מצ"ב ומסומן נספח ע/6.

11. כבר בשנת 2011 פנה העותר לאוניברסיטה העברית כדי להמשיך בלימודיו במסגרת התואר השלישי. העותר התקבל ללימודי התואר השלישי בחוג לגיאוגרפיה. במסגרת הלימודים התעתד העותר להתמקד בהידרולוגיה של אגני היקוות באזור ים המלח.

העתק מכתב הקבלה מהאוניברסיטה העברית לשנת הלימודים תשע"ב מצ"ב ומסומן נספח ע/7.

12. ד"ר אפרת מורין מן המחלקה לגיאוגרפיה באוניברסיטה העברית פנתה בשמו של העותר למינהל האזרחי ביום 4.10.2011 וביקשה כי יונפק לעותר היתר להיכנס לישראל לשם לימודיו. במקביל פנה העותר למת"ק בית-לחם והגיש בקשה להיתר.

העתק מכתבה של ד"ר מורין מיום 4.10.2011 מצ"ב ומסומן נספח ע/8.

13. בקשתו של העותר סורבה על גבי טופס סטנדרטי שעליו נכתב "מנוע שב"כ" בלי כל הסבר. בנוסף, על גב הטופס מטרת הבקשה סומנה משום מה כ"פגישת עבודה".

העתק טופס הסירוב מיום 26.10.2011 מצ"ב ומסומן נספח ע/9.

14. העותר פנה ליעוץ משפטי ובא-כוחו דאז פנה את המינהל האזרחי, כדי לברר את מהות המניעה הבלתי מוסברת. אכן בשנת 1996, נעצר העותר ונחקר, אך לא הוגש נגדו כתב אישום והוא שוחרר. מאז, מעולם לא היה מעורב העותר בדבר אשר יכול להסביר את פשר המניעה. זאת ועוד. שניים מאחיו נכנסים באופן קבוע לישראל.

15. בתשובה למכתב בא-כוחו, התקבלה תשובה מהמינהל האזרחי ובה נכתב כי אכן מוזנת כנגד העותר מניעה בטחונית בתוקף. עוד כלל המענה את הפרוצדורה להסרת מניעה להיכנס לישראל לצרכי תעסוקה, למרות שכאמור, העותר ביקש להיכנס לצרכי לימודים.

העתק מכתב המינהל האזרחי מיום 11.6.2012 מצ"ב ומסומן נספח ע/10.

16. לקראת שנת הלימודים תשע"ד, החליט העותר לפנות אל האוניברסיטה העברית כדי לנסות שוב להגשים את חלומו להמשיך את לימודיו הגבוהים בתחום בו הוא מתמחה. העותר לא ויתר על תכניותיו על אף כשלון נסיונו הראשון וזאת בשל אמונתו הבלתי מתפשרת בחשיבות ובתועלת שעשויה לצמוח ממחקריו לכל תושבי האזור, בין אם הם ישראלים, ירדנים, או פלסטינים.

17. העותר מאמין שאחת הבעיות הסבוכות והקשות ביותר שעומדות בפני האנושות היא בעית המים, או ליתר דיוק חסרונם. במזרח התיכון, בשל תנאי האקלים, הבעיה משמעותית עוד יותר והיא מהווה את אחת הסיבות המרכזיות לסכסוכים באזור. לפיכך, העותר מאמין כי אם יפתחו טכנולוגיות לניצול יעיל יותר של מים, הדבר יגרום להפגת המתחים באזורנו. הוא מקווה, באמצעות מחקרו, לתרום ולו במעט לפיתוח טכנולוגיות אלו, אשר בתורן ישפרו את המצב המדיני. העותר, כאמור, כבר פתח בדרך זו, כאשר במסגרת התזה לתואר שני מצא דרך למדידה ולניצול יעיל יותר של מי השקיה לגידול מלפפונים בחממות באזור יריחו.

18. העותר פנה שוב, הוא התקבל לאותה תכנית לימודים, ועתה היה עליו להסדיר את עניין היתר הכניסה לישראל. שוב פנתה ד"ר מורין בשמו אל קצין פניות הציבור בלשכת מתאם פעולות הממשלה בשטחים ביום 30.5.2013. במכתב זה הסבירה ד"ר מורין עד כמה מחקרו של העותר חשוב לאזור ים המלח ויתרום הן לתושבי ישראל והן לתושבי הרשות הפלסטינית, החולקים את ים המלח, על כל הבעיות האקולוגיות שהאזור מעורר. ד"ר מורין הסבירה כי לאור חשיבות האזורית של המחקר, היא מצאה לנכון לשלב סטודנט פלסטיני במחלקה לגיאוגרפיה באוניברסיטה העברית.

העתק מכתב הקבלה ללימודים מיום 7.3.2013 מצ"ב ומסומן נספח ע/11.

העתק מכתבה של ד"ר מורין אל המשיב 1 מיום 30.5.2013 מצ"ב ומסומן נספח ע/12.

19. במקביל ועל-פי "נוהל כניסת סטודנטים מאיו"ש ללימודים בישראל" הגיש העותר את בקשתו להנפקת היתר כניסה לישראל לשם לימודים במת"ק הגזרתי ביום 5.6.2013. כמו כן שילם העותר עבור חידוש הכרטיס המגנטי שברשותו.

העתק "נוהל כניסת סטודנטים מאיו"ש ללימודים בישראל" מצ"ב ומסומן נספח ע/13.

העתק הכרטיס המגנטי של העותר מצ"ב ומסומן נספח ע/14.

20. ביום 13.6.2013 התקבלה תשובתו של המשיב 1 כי בקשתו של העותר מסורבת מאחר וישנה חלופה בגדה המערבית לתחום לימודים זה.

העתק מכתבו של המשיב 1 מיום 13.6.2013 מצ"ב ומסומן נספח ע/15.

21. לאור תשובה זו, אשר ניתנה בניגוד גמור לנוהל המצ"ב ולמדיניות המשיבים, כפי שיובהר להלן, פנו ד"ר מורין והעותר אל עמותת "גישה" ליעוץ משפטי, מאחר והנוהל האמור חובר בעקבות עתירה שהוגשה על-ידי עמותת גישה – בג"ץ 8242/06 סלאמה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (לא פורסם, מיום 25.5.2009).

22. ביום 20.6.2013 נשלח מכתב אל המשיב 1 ובו הובהר כי התשובה שנתקבלה איננה עומדת כלל בכללים שהמשיב עצמו קבע. אכן הנוהל קובע כי הבקשה תיבחן כאשר לתחום הלימודים המבוקש אין חלופה מעשית בגדה המערבית. יחד עם זאת, צוין במכתב כי בניגוד לאמור במכתבו של המשיב 1, לא קיימת חלופה מעשית בגדה המערבית. עוד נכתב כי היצע הלימודים בגדה המערבית לתואר שלישי מצומצם ביותר ואף לא אחת משמונה האוניברסיטאות בגדה מציעה תואר שלישי בלימודי הגיאוגרפיה. לפיכך, הסיכוי לבקשתו של העותר איננו סביר ונובע מנימוק סרק. עוד נתבקש המשיב 1 לבחון כעת את בקשתו של העותר, אשר הוגשה לפי הנוהל האמור והיא עומדת בכל תנאי הנוהל. בשולי המכתב אף פורטה בקצרה החשיבות של מחקר של העותר גם לאינטרס הציבורי הישראלי.

העתק מכתב עמותת "גישה" אל המשיב 1 מיום 20.6.2013 מצ"ב ומסומן נספח ע/16.

23. לאחר חלוף כחודש ימים מיום משלוח מכתב עמותת "גישה", טרם התקבל כל מענה ענייני. לפיכך, נערכה ביום 17.7.2013 שיחה טלפונית בין קצין פניות הציבור של המינהל האזרחי לאחד מעובדי עמותת "גישה". הודגש סד הזמנים בשל פתיחת שנת הלימודים באמצע חודש אוקטובר מחד; ומאידך, הודגשה נחיצות קבלת תשובה במועד קרוב למען יוכל העותר לפנות אל בית המשפט, אם לא ייענה, או יסורב. קצין פניות הציבור הבטיח לזרוז את הטיפול.

24. למרות זאת, עד לסוף חודש יולי, 2013, לא התקבל כל מענה. לפיכך, ביום 29.7.2013, נשלח "קדם עתירה מינהלית", לפרקליטות מחוז תל-אביב, במטרה לקבל מענה ולמנוע פניה לערכאות. גם במסגרת מכתב זה נפרשה התשתית העובדתית הרלוונטית וכן הנהלים המסדירים את בקשת העותר ללמוד בישראל לימודים גבוהים. כמו כן הודגשה דחיפות הטיפול בבקשה. לאור סד הזמנים התבקשה תשובה עד ליום 13.8.2013.

העתק "קדם עתירה מינהלית" מיום 29.7.2013 מצ"ב ומסומן נספח ע/17.

25. ביום 1.8.2013 התקבלה תשובת ביניים מהמשיב 1 כי טרם התברר בירור הסוגיה וכי עם סיום הבירור ישיבו הרשויות דבר וכן מכתב מהפרקליטות באותו הנוסח. ביום 6.8.2013 נערכה שיחה עם פרקליטות תל-אביב. משיחה זו עלה כי בחלוף חודש מיום הגשת ההשגה, לא טרח המשיב 1 להפנות את הבקשה לבירור בטחוני, כפי שאמורים לעשות בבקשה מעין זו אשר בעקבותיה נותנים לפונה אישור כניסה לישראל של חצי שנה. הפרקליטה המטפלת שלחה את הבקשה לאבחון בטחוני, אך היא מסרה כי האבחון ימשך שבועות מספר. לאור זאת ובשל הרצון למנוע פניה מיותרת לערכאות נשלח מכתב נוסף אל הפרקליטות בו הובאה תרעומת על התמהמהות הרשויות בטיפול בבקשה. עוד נכתב כי אם לא תתקבל תשובה עד ליום 27.8.2013, לא יהיה מנוס מלפנות לערכאות. לוח הזמנים הדוחק נובע מפתיחת שנת הלימודים המתקרבת וכן החגים המתקרבים, אשר מצמצמים את המועדים בהם ניתן לקבוע דיון בעתירה.

העתק מכתבו של המשיב 1 מיום 1.8.2013 מצ"ב ומסומן נספח ע/18.

העתק חליפת המכתבים בין עמותת "גישה" לפרקליטות מיום 1.8.2013 ומיום 6.8.2013 מצ"ב ומסומן נספח ע/19.

26. לפיכך, מוגשת עתירה זו לבית המשפט הנכבד מיד עם תום פגרת הקיץ וזאת בשל מחדלן של הרשויות לטפל בבקשת העותר, אשר הוגשה במועד, לפי נהלי המשיב 1 ובכל זאת, לאחר שלושה חודשים תמימים טרם הסתיים בירור הסוגיה.

ב. הטיעון המשפטי

המסגרת הנורמטיבית

27. סוגית לימודי תושבים פלסטיניים בישראל עלתה לסדר היום בעקבות עתירה שהגישה עמותת "גישה" בשם סטודנטית פלסטינית שרצתה להמשיך את לימודיה הגבוהים באוניברסיטה העברית ולסיים את התואר השלישי בלימודי הכימיה. תוך כדי הדיון בעתירה (בג"ץ 8242/06 סלאמה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (לא פורסם, מיום 25.5.2009)), בהכירה בצורך של סטודנטים פלסטיניים ללמוד לימודים גבוהים ובחובתה לאפשר זאת, גיבשה המדינה נוהל שמאפשר, בתנאים מסוימים, לסטודנטים תושבי הגדה המערבית ללמוד לתארים מתקדמים בישראל. כיום מפורסם הנוהל באתר המשיב 1 בקישור הבא.

www.cogat.idf.il/Sip_Storage/FILES/2/4002.pdf

28. מאז הוסדרה הסוגיה ועד היום, למדו ולומדים בישראל עשרות סטודנטים פלסטינים כמעט בכל האוניברסיטאות בלימודי התואר השני והשלישי במגוון חוגים ומקצועות: ממינהל עסקים וכימיה ועד למוסיקה וננו-טכנולוגיה. מידע זה עולה מתוך תשובה לבקשת חופש מידע שהוגשה בסוגיה על-ידי עמותת "גישה".

העתק שלושה עמודים מתוך תשובת המשיב 1 לבקשת חופש המידע להדגמת המצב העובדתי מצ"ב ומסומן ע/20.

29. בנוהל מפורטים הן הפרוצדורה להגשת בקשות ללמוד לימודים גבוהים בישראל והן הקריטריונים על פיהם נבחנות ומאושרות בקשות ללמוד בישראל.

עמידת בקשת העותר בתנאי הנוהל

30. פּרוּצדוּרָה: העותר הגיש בקשה מסודרת במת"ק הגזרתי כנדרש. במקביל הוגשה בקשה עבורו על-ידי המנחה העתידית של עבודת הדוקטורט, ד"ר מורין, לקצין פניות הציבור של המשיב 1, כפי שמפורט בנוהל. המתווה הביורוקרטי מפורט באמצעות תרשים הזרימה בעמוד 6 לנוהל.

31. צירוף מסמכים: המסמכים הנדרשים מפורטים ברישא של עמוד 2 לנוהל, בסעיף 3.3. והם כוללים אישור סיום לימודים לתואר ראשון או שני לפי הענין ובקשה מנומקת מטעם מוסד אקדמי בישראל המפרטת מדוע מבקש אותו מוסד לקבל את המבקש. שני מסמכים אלו נמסרו למשיב 1 וצורפו גם לעתירה זו. מכתבה של ד"ר מורין מסביר ומנמק מדוע היא מבקשת לקבל את העותר ללימודים, קרי חשיבות השיתוף האקדמי של סטודנט פלסטיני במחקר בנושא ים המלח, המשפיע הן על הסביבה בישראל והן על הסביבה ברשות הפלסטינית.

32. מועד הגשה: הנוהל מציין בסעיף 3. כי על המבקש להגיש את בקשתו לכל הפחות כחודש וחצי לפני מועד תחילת תכנית הלימודים המבוקשת. כאמור, מכתבה של ד"ר מורין נשלח ביום 30.5.2013, קרי ארבעה חודשים וחצי טרם פתיחת שנת הלימודים. העותר הגיש את בקשתו שבוע מאוחר יותר והח"מ הגישה את השגתה על המענה ביום 20.6.2013, כארבעה חודשים טרם מועד תחילת הלימודים.
33. קריטריונים: הנוהל מונה את הקריטריונים לבחינת הבקשות בסעיף 3.3. למעשה, באשר למבקשים ללמוד בישראל לתואר שלישי, מנוי קריטריון אחד בלבד והוא "כאשר לתחום הלימודים המבוקש אין חלופה מעשית באיו"ש".
34. גם בקריטריון זה עומד גם עומד העותר, למרות תשובת המשיב 1 מיום 13.6.2013 (מצ"ב נספח ע/15).
35. חלופה מעשית: בגדה המערבית פועלות שמונה אוניברסיטאות. רק באחת מהן, אוניברסיטת אל-נג'אח בשכם, מוצעות שתי תוכניות ללימודי התואר השלישי: בכימיה, מזה מספר שנים ובפיזיקה, שהוספה רק בשנת 2012. כפי שאפשר לראות בעמוד תוכניות הלימודים במדעים של האוניברסיטה, בלימודי סביבה מוצעת תכנית ללימודי התואר השני בלבד.
- העתק העמוד הרלוונטי מאתר אוניברסיטת אל-נג'אח מצ"ב ומסומן נספח ע/21.*
- ראו קישור לתוכניות הלימודים הגבוהים באוניברסיטת אל-נג'אח: <http://fgs.najah.edu/node/127>
36. למען הסר כל ספק באשר לעניין החלופה, עובדת עמותת "גישה" שוחחה עם משרד החינוך הפלסטיני ובררה את הסוגיה ובנוסף הח"מ בדקה בכל אתרי שמונה האוניברסיטאות כדי לוודא שבגדה המערבית אין חלופה מעשית, ואין תכנית לימודים לתואר השלישי בלימודי גיאוגרפיה/סביבה/הידרולוגיה.
37. במאמר מוסגר יצוין שלמרות שמזה מספר שנים ניתן ללמוד תואר שלישי בכימיה בגדה המערבית, בכל זאת, ממשיך המשיב 1 לאשר לסטודנטים פלסטינים ללמוד בישראל לתואר השלישי בלימודים אלו. ברשימה שנמסרה לעמותת "גישה" במסגרת בקשת חופש מידע שצורפה לעיל, מצוינים שני סטודנטים הרשומים באוניברסיטה העברית בתחום הכימיה. ניתן בקלות להסביר זאת, שהרי שכל מקצוע אקדמי הוא למעשה מגוון של תת-התמחויות ואין דין כימיה תרופתית כדין כימיה קוונטית חישובית.
38. שאר הסעיפים בנוהל מתייחסים להליך בדיקת הבקשה לאחר הגשתה, קרי ציון מכסת הלומדים, הגורמים בתוך המערכת הבודקים את הבקשה וסוג ההיתר שמונפק לסטודנטים.
39. מכאן עולה שהעותר פעל לפי המתווה המפורט בנוהל מבחינת הפרוצדורה. הוא הגיש בקשה במועד לגורם המתאים בצירוף כל המסמכים הנדרשים. במקביל הוגשה עבורו בקשה מטעם המוסד האקדמי בישראל בצירוף מכתב המסביר מדוע להתיר לו ללמוד בישראל ובתכנית הספציפית בה הוא מבקש ללמוד. בקשת העותר עומדת בקריטריון המנוי בנוהל ובכל זאת בקשתו סורבה בשל אי-עמידתו לכאורה בקריטריון זה.

פגמים מינהליים

הפרת החובה להניח תשתית ראייתית להחלטה המינהלית/הפרת חובת ההגינות ותום-הלב

40. החובה להניח תשתית ראייתית ראויה להחלטה המינהלית הינה עקרון העומד בבסיס ההתנהלות של הרשות המינהלית. ללא תשתית זו, אין כל ערך להחלטה המינהלית.
41. לא יכול להיות חולק שהחלטה המינהלית הראשונה והיחידה שניתנה בעניינו של העותר היא החלטה שניתנה על בסיס תשתית ראייתית פגומה. היא ניתנה ללא חקירה ודרישה מינימלית. למשיב 1 נדרשו שבועיים ימים כדי להשיב לד"ר מורין כי בקשתו של העותר מסורבת בנימוק כי ניתן ללמוד לימודי גיאוגרפיה בתחום ההידרולוגיה לתואר שלישי באוניברסיטה כלשהי בגדה המערבית.
42. כל מי שמצוי, ולו מעט, בעניני הגדה המערבית יודע שעד לפני זמן לא רב, לא היו כלל לימודים לתואר שלישי בגדה המערבית, באף אוניברסיטה ובאף מקצוע. כאמור, רק בשנה שעברה נפתחה תכנית שניה בלימודי הפיזיקה שהצטרפה לתכנית הבודדת בלימודי הכימיה. זוהי ציפיה סבירה שאנשי המינהל האזרחי ומתאם פעולות הממשלה בשטחים יכירו את התשתית האקדמית בגדה המערבית. ואם הם אינם בקיאים, על סמך מה החליטו שקיימת חלופה בגדה? חיפוש פשוט וקצר באתרי כל שמונה האוניברסיטאות היה סותר עמדה זו.
43. זו היתה חובתם של המשיבים לאסוף את הנתונים המעטים ולבדוק את התשתית הראייתית בטרם יענו לעותר. זו היתה חובתם לבדוק אם בקשתו עומדת בקריטריונים בטרם יענו לעותר. חובה זו נובעת מחובת ההגינות של הרשות כלפי הפונים. המשיבים הפרו חובות אלו באופן גס ובוטה.

אי מתן מענה במועד

44. לאחר שהמשיב 1 הועמד על טעותו ועל כך שסרב את הבקשה בלי להעמיד את החלטתו של תשתית ראייתית כלשהי, לא נותר לו אלא לבחון את הבקשה לגופה ולהשיב עליה במועד סביר בהתחשב בנסיבות.
45. מיום הגשת ההשגה על תשובת המשיב 1, חלפו חודשיים וחצי. לימודי העותר עתידים להתחיל ביום 13.10.2013. לפיכך, לא זו בלבד שעברו 45 היום הנקובים בחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958, על המשיב 1 להתחשב במועד תחילת הלימודים וכמו כן לאפשר לעותר מסגרת זמן בה יוכל למצות את הצעדים המשפטיים הפתוחים בפניו, אם יאלץ לפנות לערכאות.
46. גם כך, עתירה זו מוגשת לאחר הפגרה, ששה שבועות טרם תחילת הלימודים ומספר מועט הרבה יותר של ימי עבודה בשל חגי תשרי. המשיב דחק את העותר והן את כבוד בית המשפט כאשר חדל מלענות לעותר על השגתו בדבר הסירוב על בקשתו ללמוד בישראל בשנת הלימודים תשע"ד.
47. בדיקת ההשגה, כאמור, היא ענין פעוט, שאינו דורש זמן ומשאבים רבים, אולי חצי שעת עבודה. ובינתיים, מטלטל העותר בחוסר ידיעה לגבי לימודיו ועתידו המקצועי, וכך גם

המחלקה לגיאוגרפיה אשר גם בה פוגע חוסר הידיעה על מצבת הסטודנטים לשנת הלימודים הממשמשת ובאה.

חובתם של המשיבים היא כיבוד זכויות האדם בשטחים הכבושים ודאגה לחיים תקינים

48. חובתם של המשיבים כלפי תושבים מוגנים בשטחים הכבושים נובעת הן מההלכה הפסוקה, הן מהמשפט החוקתי והמינהלי הישראלי והן מעקרונות המשפט הבינלאומי. אומרת כב' השופטת א' פרוקצ'יה בבג"צ 10356/02 **יואב הס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, אלוף פיקוד מרכז**, פ"ד נח(3) 443, ס' 8:

"אמנת האג מסמיכה את מפקד האיזור לפעול בשני תחומים מרכזיים: האחד - הבטחת האינטרס הבטחוני הלגיטימי של המחזיק בשטח, והשני - הבטחת צרכיה של האוכלוסיה המקומית בשטח הנתון לתפיסה לוחמתית. האוכלוסיה המקומית לענין זה כוללת את התושבים הערביים והישראלים כאחד. הצורך האחד הוא צבאי והאחר הוא צורך אזרחי-הומניטרי. הראשון מתמקד בדאגה לבטחון הכח הצבאי המחזיק במקום, והשני - באחריות לקיום רווחתם של התושבים. בתחום האחרון מופקד מפקד האיזור לא רק על שמירת הסדר והבטחון של התושבים אלא גם על הגנת זכויותיהם, ובמיוחד על זכויות האדם החוקתיות הנתונות להם. הדאגה לזכויות אדם עומדת במרכז השיקולים ההומניטריים שחובה על המפקד לשקול.... בביצוע תפקידו בשמירת הסדר והבטחון, על מפקד האיזור להבטיח, איפוא, את האינטרסים הבטחוניים החיוניים מזה, ולהגן על האינטרסים של האוכלוסיה האזרחית באיזור מזה... בין שני מוקדי אחריות אלה, נדרש איזון ראוי. אכן, "דיני המלחמה יוצרים, בדרך כלל, איזון עדין בין שני קטבים מגנטיים: צורך צבאי, מחד גיסא, ושיקולים הומניטריים מאידך גיסא" (י. דינשטיין, סמכות החקיקה בשטחים המוחזקים, עיוני משפט ב (תשל"ב-תשל"ג) 505, 509). בשיקוליו, על המפקד להתרכז בצרכיו של האיזור, ואל לו לשים לנגד עיניו את שיקוליה של המדינה שמכוח תפיסתה הצבאית את השטח מפעיל הוא את סמכויותיו."

(ראה גם בבג"ץ 4764/04 **רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה**, פ"ד

נח(5) 385, 394). (הדגשה הוספה)

49. המפקד הצבאי חב חובה מכוח תקנה 43 לתקנות האג, להקל על קיומם של חיים תקינים בשטח הכבוש, לרבות האפשרות להתפתחות חינוכית, חברתית, כלכלית ותרבותית. ובעניין זה יפים דבריו של השופט ברק, כתוארו דאז, בבג"צ 393/82 **ג'מעית אסכאן אלמעלמון אלעתאוניה אלחמדודה אלמסאוליה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון**, פ"ד לז(4) 785:

"חיייה של אוכלוסיה, כחיייו של יחיד, אינם שוקטים על השמרים אלא מצויים בתנועה מתמדת, שיש בה התפתחות, צמיחה ושינוי. ממשל צבאי אינו יכול להתעלם מכל אלה. אין הוא רשאי להקפיא את החיים" (בעמ' 804).

וראו גם בבג"צ 9593/04 **מוראר נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון**, תק-על 2006(2)

4362

50. כאמור, חובתו של מפקד הגדה המערבית לאזן בין האינטרסים הביטחוניים לבין הצרכים של האוכלוסייה האזרחית. עצם ניסוחו של "נוהל כניסת סטודנטים מאיו"ש ללימודים בישראל" והעובדה שהוא אינו אות מתה, אלא שבאמצעותו אכן לומדים סטודנטים פלסטינים מהגדה המערבית בישראל, מצביעים על כך שהמפקד הצבאי מכיר בחובתו לאפשר לימודים אלו במסגרת דאגתו לקיום מרקם חיים תקין וסביר לתושבי הגדה המערבית, בין היתר בשל

היעדר התכניות לתואר שלישי. יצוין, כי בלימודיו של העותר אפשרות לתרום לשמירה על הסביבה בגדה המערבית, ובכך לתרום למרקם החיים – אשר מחובתם של המשיבים להגן עליו.

חופש העיסוק

51. סירובם של המשיבים לאשר לעותר להיכנס לישראל לצורך לימודיו הגבוהים, פוגע קשות בזכותו לחופש העיסוק, שהיא זכות יסוד חוקתית, שעקרונותיה חלים על המשיבים בטיפולם בבקשות של פלסטינים המבקשים ללמוד בישראל. ראו חוק יסוד: חופש העיסוק. ראו גם, בין רבים אחרים, בג"ץ 1715/97 **לשכת מנהלי ההשקעות נ' שר האוצר**, פ"ד נא(4) 367, בעמ' 382; בג"ץ 987/94 **יורנט קווי זהב (1992) בע"מ נ' שרת התקשורת**, פ"ד מח(5) 412, בעמ' 434; בג"ץ 1/49 **בז'רנו נ' שר המשטרה**, פ"ד ב 80, בעמ' 82 ("לכל אדם קנויה זכות טבעית לעסוק בעבודה או במשלוח יד אשר יבחר לעצמו").

52. העותר חפץ לפתח את עצמו בתחום הקיימות ולימודי ההידרולוגיה, תחום אשר חשיבותו הולכת וגוברת בשנים האחרונות יחד עם המודעות לאחריות המשותפת לסביבה ולמפגעים יצירי האדם שהסביבה סובלת. העותר מתכוון להשתמש בכל הידע שילמד בתחום הקיימות וההידרולוגיה. לאחר לימודיו יחזור העותר למקום מושבו ויפעל להטמעת הידע המקצועי והערכים שספג בתכנית ויתרום רבות לשיפור הסביבה באזורו.

53. אין אפשרות ללמוד לימודים מעין אלו במסגרת אחרת הפתוחה בפניו. חסימת הדרך לאוניברסיטה העברית בירושלים שוללת לחלוטין את זכותו של העותר להשתלם במקצוע שבחר בו ולהגשים את עצמו.

הזכות לחינוך

54. סירובם של המשיבים להתיר את כניסתו של העותר לישראל פוגע גם בזכותו לחינוך, שהיא זכות המוגנת הן על ידי המשפט הבינלאומי והן על ידי המשפט הישראלי. ראו סעיף 26 להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם; סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות, ותרבותיות, אמנה 1037, כרך 31 ע' 205 וכן הערה כללית מס' 13 על יישומה של האמנה משנת 1999; בג"ץ 2599/00 **יתד-עמותת הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך**, פ"ד נו(5) 834, בעמ' 842; בג"ץ 1554/95 **עמותת "שוחרי גיל"ת" נ' שר החינוך, התרבות והספורט**, פ"ד נ(3) 2, בעמ' 27 (חובה על המדינה להבטיח חירות ובחירה בחינוך). ההכרה בחשיבות החינוך אף קדמה לשיטת המשפט הישראלית ולמשפט הבינלאומי, והיא עוגנה כבר במשפט העברי. שם, בעמ' 843.

האינטרס הציבורי

55. המשיבים אף לא לקחו בחשבון את האינטרס הציבורי של מדינת ישראל והאינטרס של האוניברסיטה העברית, לטפח שיתוף פעולה אזורי, שכן צורכי הכלכלה והסביבה אינם מתחשבים בגבולות מדיניים כלל. הסביבה שייכת לכל המתגוררים בה ומנצלים את משאביה, ללא הבדל דת, גזע ומין. הסביבה איננה מתחשבת בגבולות מדיניים. אם לא יטופח קאדר של

פעילים וחוקרים מסוג זה, המסוגלים לשיתוף פעולה פורה ומפרה, במיוחד כל עוד שיתוף הפעולה המדיני לוקה בחסר, הרי שהסביבה ועימה כולנו, נסבול הן בטווח הקצר ובמיוחד בטווח הארוך.

56. הנושא אותו מתעתד העותר לחקור, הוא נושא חשוב מעין כמוהו הן לתושבי ישראל והן לתושבי הרשות הפלסטינית ומעל לכל, לסביבה המחברת והמשותפת לשני העמים. העותר מתעתד לחקור את אגני ההיקוות של ים המלח. ישנה חשיבות רבה להבנת התהליכים ההידרולוגיים המתרחשים באגני ההיקוות המתנקזים לים המלח – הן מבחינה מדעית והן מהפן הישומי של חיזוי שיטפונות והערכת משאבי מים. חלק גדול מאגני ההיקוות הם מאוד ההטרוגניים - גשם רב יותר בחלקם העליון ובהתאם לכך קרקעות יותר מפותחות ובחלק התחתון (המזרחי) אזורים צחיחים, קרקעות רדודות ומשטחי סלע. הבנה כוללת של תהליכי יצירת שיטפונות באגני ההיקוות מחייבת מדידות וניתוח נתונים מכלל המרחב. המחקר של העותר מתעתד למדוד, לנתח ולמדל תהליכי נגר עילי באגני ההיקוות של ים המלח בדגש על ההטרוגניות של אגנים אלו והגרדיאנט האקלימי הקיים בהם.

57. כפי שציינה ד"ר מורין בשיחה עם הח"מ, אחד הקשיים שעומדים בפני הרשויות הישראליות המטפלות באספקטים שונים של ים המלח וכן של החוקרים הישראלים הוא השגת נתונים מדויקים לגבי האזור זה ומידע חיוני וחסר זה – הוא המידע שיהפוך להיות נגיש באמצעות מחקרו של העותר.

58. מדינת ישראל הכירה בחשיבותם של לימודים מתקדמים בנושאי סביבה ובחשיבות שיש בכך שסטודנטים פלסטינים ילמדו בישראל לימודי סביבה. כך בנוהל עצמו מודגשת בסעיף 2ב3 באופן מיוחד חשיבותם של לימודי הסביבה למי משמבקש ללמוד לתואר שני בישראל.

"תוכניות שעניינן המיוחד הוא שת"פ אזורי או תוכניות שעניינן המיוחד הוא פיתוח הדו קיום והשלום האזורי."

59. המשיבים לא שקלו אינטרס ציבורי זה, שהרי הם הסתפקו במענה שאינו מבוסס על דבר, ללא כל בדיקה ובחינה של בקשתו, על היבטיה המיטיבים עם האינטרס הציבורי. המשיבים לא שקלו את התועלת המרובה שעשויה לצמוח מלימודיו של העותר.

60. ומי ייטיב מן העותר לחקור את התחום, אדם המבין כי המציאות מחייבת שיתוף פעולה בין הישראלים לפלסטינים בענייני סביבה; אדם המאמין כי המים שייכים לכולם ויש ללמוד לנצל אותם בתבונה למען האזור וכלל האנושות.

סיכום

61. לאור כל האמור לעיל, מתבקש כבוד בית המשפט להורות למשיבים לאשר את בקשתו של העותר להיכנס לישראל לצורך לימודיו הגבוהים ולהנפיק לו היתרי כניסה לישראל לששה חודשים, כמקובל.

62. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרים ושכ"ט עו"ד. עתירה זו נתמכת, בין היתר, בתצהיר של העותר שנחתם בפני עורך דין בגדה המערבית ונשלח לח"מ, לאחר תיאום טלפוני. בשל הקושי בקיום מפגשים בין העותר לבין באי-כוחו, בית

משפט נכבד זה מתבקש לקבל את תצהיר העותר שנחתם בפני עורך דין בגדה המערבית
ונשלח בפקס וכן את ייפוי הכוח שנחתם לאחר תיאום טלפוני ונשלח בפקס.

יום 1 בספטמבר 2013

ד"ר (מזה"ת) נעמי הגר, עו"ד

ב"כ העותר